

GRINDSTED

- En hovedby træder i karakter

INDLEDNING

Vores byer er konstant i forandring og begrebet 'hovedby' som arkitektonisk fysisk størrelse og som anvendt plan-kategori er under pres. Derfor må vi i gang med at facilitere en løbende drøftelse af hvad disse byer er og skal være. Med kampagnen 'Hovedbyer på forkant' har I taget et vigtigt skridt i denne retning. Realdanias ambition om at løfte kvaliteten i hovedbyernes centrale gade og byrum og tilbud om sparring og netværk griber aktivt ind i vores kommunale hverdag på den bedst tænkelige måde.

Helt ærlig så er Grindsted en spændende men også svær udfordring at løse. På den ene side den største by i Billund Kommune, med en historisk stationsbymidte med en stjerneformet gadestruktur og med historiske bygninger i centrum, hvoraf flere er flot vedligeholdt. Der er arbejdspladser og et koncentreret Campusområde indenfor få hundrede meter og der er ind til videre et aktivt handelsliv,

På den anden side er Grindsted en by, der kæmper for at bevare status som "egnens" handelsby, presset af storcentre, netkøb og et bycenter, der er for stort til nutidens behov. Samtidig er byen udfordret af centrale forretningsejendomme, der ikke er vedligeholdt og som ikke opfylder tidens krav.

Campus Grindsted er med til at give Grindsted status som uddannelses by, men er samtidig udfordret af større byers campusmiljøer med endnu videre muligheder for byliv og uddannelsesvalg. Primært Vejle, men også Varde, Esbjerg, Herning og Kolding.

Trods få hundrede meter mellem campusområdet og bymidten er det ikke lykkedes at skabe den sammenhæng, som vi tror kan gavne begge parter.

Vi skal finde nye svar og nye løsninger, der kan sætte potentialerne fri og udfordringerne til vægs. Løsningerne skal være relevante i en generel planlægningsdiskussion når det gælder kategorien 'hovedby' som sådan. Men vi skal også give borgerne i Grindsted svar. Vores dialog med dem indtil nu viser, at de har brug for, at deres hjemby fortsat tilbyder

dem muligheder for at leve et rigt liv med uddannelsestilbud, butiksliv, caféer og tilgængelige grønne rekreative nærområder af høj kvalitet. For at lykkes med det skal vi i byrådet være åbne for at bruge andre løsningsmuligheder end dem vi kender i forvejen. Vi skal finde løsninger sammen med dem der bruger byen.

Vi tror på at den fælles indsats er helt afgørende og at eksperimenter kan vise vejen. Vi er særdeles spændte på hvad en eksperimentel tilgang til byudvikling kan give kommunen og borgerne af nye indsigter. Samtidig er vi sikre på at et tæt samarbejde med Realdania og andre 'hovedbyer', med lignende udfordringer kan være med til at løfte overliggeren så at sige – og skabe et godt afsæt for at finde andre og spændende løsningsmuligheder der vil gøre en forskel. Vi takker derfor for muligheden for at ansøge om at deltage i samarbejdet fremover. Vi glæder os til at høre fra jer.

Med venlig hilsen

Grindsted 26/2, 2018

1. BAGGRUND OG FORMÅL

Formalia

Ejendom	Ikke relevant
Projektejer	Billund Kommune
Projektleder	Anette Kold, Planchef T. 22 28 77 27 M. anko@billund.dk
Rådgiver	Der er endnu ikke truffet valg om ekstern rådgiver.
Støtte	Der søges støtte til udarbejdelse af en strategisk helhedsplan. Med afsæt i helhedsplanen forventer vi at kunne arbejde videre med en konkretisering af idéerne. I den forbindelse ser vi positivt på mulighederne for at ansøge om mulighed for yderligere samarbejde i

	<p>forhold til realisering af tiltag i Grindsted.</p> <p>Billund Kommune har samlet bevilliget en pulje på 10 millioner i budgettet for 2018-2021 til Udviklingsplan Grindsted by.</p>
--	--

Problemstilling

Grindsted er et klassisk eksempel på den mellemstore provinsby, som i dag er under hårdt pres. De generelle udfordringer er blandt andet ændrede indkøbsvaner hos forbrugerne, utidssvarende bystrukturer samt fortidens placeringen af aflastningscentre udenfor bymidterne. Disse byer kan tabe kampen – og misser de muligheden for at skabe relevante, aktive og levende bymidtemiljøer, risikerer de samtidig at sætte deres rolle som driver for vækst i kommunen over styr.

Disse generelle udfordringer findes i Grindsted og herudover er der en række lokale omstændigheder, der sætter byen under pres. Tendenserne er tydelige, og Grindsted har en yderst skrøbelig position som Billund Kommunes dynamo for handel og uddannelse.

Udarbejdelsen af en strategisk udviklingsplan for Grindsted skal tage fat på følgende lokale udfordringer:

En udfordret identitet: Hovedbyen Grindsted med knap 10.000 indbyggere må trods sin størrelse og historik, se sig overskygget på kendskabsgrad af nabobyen Billund, som med blot 6500 indbyggere over de seneste år har opbygget et stærkt brand: 'Børnenes Hovedstad'. Grindsted er udpeget som kommunens primære uddannelsesby, men potentialet er ikke forløst.

I dag kan Grindsted deles op i et campusområde, et Engstrøg, en historisk stationsbymidte med en stjerneformet gadestruktur samt et adskilt vestligt beliggende center for dagligvarer (se bilag C, s. 8-9, 13-14).

Campusområdet rummer et 10. klassecenter, gymnasium og HF, erhvervsgymnasium, erhvervsskole, social- og sundhedsskolen samt VUC. Dertil Landbrugsskole og den fri fagskole/ Efterskole Tronsøskolen, der fysisk ligger udenfor Campus, men som er aktivt medlem. I campus er også kultur- og idrætscenteret MAGION som rummer byens bibliotek, kulturelle arrangementer og sportsfaciliteter.

Bymidten indeholder et butiksmiljø præget af lokale specialbutikker, åbne lineære gadeforløb og mange parkeringsarealer. Koblingerne imellem bymidten, campus og dagligvarecentret er fraværende og selve Engstrøget kommer med sin position 'midt imellem' til at fungere som en bagside til både bymidten og til campus- området.

Gågadens struktur passer ikke til nutidens behov:

Som andre byer er Grindsted udfordret af, at arealet med gågade og butikker er for stort til det nuværende behov. Gaderne er struktureret i en stjerneform med byens centrale plads i midten (se bilag C, s. 15-17). Det betyder, at byen er præget af akser, man går ud af – men man cirkulerer ikke tilbage eller rundt mellem gaderne. Derudover er de enkelte gaders bagsider ofte anvendt som parkeringsarealer, og de fremstår tomme og misvedligeholdte. Samtidig er butikkerne spredt rundt med løs hånd i byen. Det skaber forvirring og mange adskilte 'ankomstsituationer' fra forskellige retninger. Med parkeringsarealerne og de spredte butiksplaceringer i midtbyen findes altså en række mulighedsrum, der kan blive del af en fortætnings- og bylivsstrategi for byen.

En funktionstømt bymidte: Samtidig er bymidten også i en konkurrencesituation med det vestligt beliggende dagligvarecenter med Kvickly, Lidl og Fakta. Hertil og -fra kører man i bil, og bidrager dermed ikke til at skabe liv og aktivitet i bymidten. Med den snarlige udflytning af Aldi og Rema1000, der pt. fortsat er beliggende nær ved handelsgaderne, vil denne effekt blive forstærket, og bymidten sættes under yderligere pres for at skabe et relevant og interessant supplement for de besøgende.

Et lurende generationsskifte: I dag domineres bybilledet af butikker, der har ligget i byen i mange år, hvoraf nogle er utidssvarende. Der er kun få kædebutikker. Der har i længere tid været et generationsskifte af lejerne i gang. Særligt i Borgergade kan der nu spottes begyndende tomme butikslokaler, blandt andet fordi nye lejere stiller andre krav til for eksempel indtægtsniveau og butiksstørrelse. Disse krav har vist sig svære at imødekomme.

Det igangværende generationsskifte betyder, at der netop nu er momentum for at præge Grindsteds fremtidige handelsmiljø. Med rettidig omhu kan vi bruge øjeblikket til at skabe en robust fremadsynet forandring.

Manglende byliv: Det er en stor udfordring for Grindsted, at bymidten føles tom og inaktiv. I skala og struktur er her rigeligt potentiale, der kan arbejdes med, men de mange store parkeringslommer og adskilte ankomstsituationer skaber spredning, som er u hensigtsmæssig i forhold til oplevelsen af et koncentreret byliv. Byens borgere og besøgende mangler aktiviteter der kan gøre bymidten attraktiv. Funktioner og aktivitetsmuligheder skal derfor i højere grad være sammenhængende så der skabes bedre forudsætninger for at man nemt kan færdes på kryds og tværs, holde pauser og pludselig blive draget videre af noget, man spotter rundt om hjørnet.

De unge søger væk: Grindsted er udpeget som et centrum for ungdomsuddannelser og kommunal administration. Fritiden efter skole bliver lagt andre steder. Sport, lektier og arbejde fylder og de store shoppingbyer trækker. Det repræsenterer en trussel mod bymidten. I dag efterspørger de unge studerende blandt andet bedre sammenhænge i byen - mellem campus og byen – samt bedre og flere tilbud for ophold og spontan aktivitet. Denne målgruppe repræsenterer et potentielt udvidet kundegrundlag, der kan være med til at skabe forudsætningerne for en mere levende bymidte. Men de skal fastholdes og involveres så Grindsted bliver det naturlige tilvalg.

Vi må udvide vores fokus: I Grindsted har vi i en længere periode drøftet bymidtens rolle som samlende aktivitetsfelt for byen. Der har indtil nu primært været fokus på handel som det bærende element – den optik vil vi gerne udvide – sådan at byens udvikling i højere grad omhandler et netværk af tiltag som tilsammen peger i en fælles retning.

Vi har mødtes mange gange på tværs af kommune og aktive foreninger – vi har i de sammenhænge snakket rigtig meget og også forsøgt efterfølgende at handle med gennemførelsen af mindre projekter. Resultatet af samarbejdet kan ses i rapporten vedlagt som bilag F. Tiltag opleves dog som nålestik, der ikke løser de bagvedliggende større udfordringer. Undervejs er det blevet helt tydeligt for de involverende, at vi mangler viden om, hvilke tiltag der reelt kan skabe en positiv forandring, så Grindsted kan genfinde en robusthed som hovedby. Der hersker en udtalt forståelse for, at bymidten i Grindsted ikke kan få succes alene ved en 'flot belægning'.

Formål

Projektets overordnede formål er at sikre Grindsteds position som en attraktiv hovedby i Billund Kommune - med uddannelse, handel og plads til det gode liv. Vi vil gøre op med byens anonymitet og sammen med borgerne nedefra skabe en karakteristisk hovedby med egenart. Grindsted skal vælges til. Og vi starter allerede nu med øje for følgende del-formål, der vedrører dels byens fysiske strukturer, dets organisatoriske sammenhænge og overordnede værdier:

Nye sammenhænge og fortætning: Byens strukturelle sammenhænge skal ændres således, at der skabes sammenhænge på tværs af byens dele, visuelle, fysiske og mentale forbindelser samt en tæthed der inspirerer til ophold og aktivitet.

Vi gør det sammen eller slet ikke: Samskabelse skal være en værdi vi handler efter og eksperimentet vores løftestang: vi vil vise forandringerne frem i byen – prøve dem af og diskutere dem i fællesskab - i stedet for kun at beskrive dem bag lukkede døre. Vi vil bidrage til at skabe erfaringer for hvordan mange interesser og aldersgrupper sammen tager ansvar for at flytte en by fremad.

Hvad er Grindsted bymidte?: Vi vil skabe en ny forståelse af hvad Grindsted bymidte skal være i fremtiden. Vi vil lede efter synergierne i krydsfeltet mellem handel, erhverv, kultur, sundhed og læring.

Bidrage til en national diskussion: Vi vil gerne være med til at udvikle formatet for en 'helhedsplan' som redskab for udviklingen af hovedbyer. Det gør vi dels ved at sætte eksperimentet i centrum og dels ved at gå aktivt ind i et potentielt netværk for hovedbyer i hele Danmark.

Løsning

Vi har afsat midler til at udarbejde en udviklingsplan for Grindsted og derudover er reserveret et beløb til at gennemføre konkrete projekter, men vi har brug for at blive inspireret og udfordret – vores forestillingsevne skal trænes – og gerne i en vekslen mellem aktiveringen af strategiske langsigtede strategier OG igangsættelsen af eksperimenter, som kan bane vejen frem.

Derfor skal den strategiske helhedsplan, vi vil arbejde med, både handle om **fysiske og organisatoriske rum**.

Nok skal planen udstikke en retning, der på sigt kan guide vores prioriteringer af hvilke fysiske omdannelsesprojekter, der kan være dynamoer i den ønskede forandring. Det gælder både projekter som kan gennemføres med kommunen som primus motor og projekter som erhvervsdrivende, handlende, seniorer eller de unge kan løfte sammen med kommunen. Men planen skal også indeholde forslag til **robuste organiseringsmuligheder**, der kan give os de nødvendige redskaber til at dele ansvaret for - og gejsten ved - de nødvendige forandringer i byen.

Dette fokus på organisering og samarbejde er for os et væsentligt ben i udviklingsarbejdet. Her skal vi blive dygtigere. Så inden vi kan beskrive og illustrere visionen, strategierne og konkrete projekter til byen skal vi først skabe en fælles forståelse af, hvor vi vil hen, og hvad der kunne komme til at virke i Grindsted. Vi har brug for at afprøve og eksperimentere for at finde fælles forståelse.

Eksperimentet som driver

Vi må igennem mindre tiltag og projekter, der med en afprøvende karakter skaber gensidig forståelse for byens muligheder og vores egen organisatoriske formåen. Hvor kan vi finde hinanden? Hvad kan vi være fælles om? Hvad giver os mod på mere? Og hvad skal vi ikke bruge krudt på? Det er helt afgørende, at eksperimentet i sig selv også har en værdi. Det er her at samarbejder modnes, og byens borgere og interessenter får opbygget ny fælles forståelse.

Oversat til plan-sprog vil vi gøre brug af eksperimenterende 'pilot-projekter', der kan afprøve mulighederne i byen. Processen mod en helhedsplan skal understøtte og evaluere disse eksperimenter så de i kvalitet og set-up skaber værdi og ny viden for dem som er medskabende (med fokus på de organisatoriske rum) og værdi i de byrum, de placerer sig i (med fokus på de fysiske rum).

De inddragelsesaktiviteter vi har gennemført indtil nu peger i retning af flere forskellige typer af eksperimenter, der kunne gennemføres som pilot-projekter. Dem har vi listet i bilag D. Nogle af dem har en udpræget fysisk karakter, mens andre snarere er tests af organisatoriske eller sociale infrastrukturer, der sikrer mulighed for medindflydelse. Udvælgelsen

og prioriteringen skal gennemføres i tæt samarbejde med projektets styregruppe i processens fase 1, 2 og 3.

Aktører

Samarbejdet omkring en strategisk udviklingsplan for Grindsted skal være et eksempelprojekt for, hvordan Billund Kommune kan træde tydeligt ind i en faciliterende rolle. Vi ser udviklingen af Grindsted som en samskabelsesproces, hvor flere tager medansvar. Billund Kommune kan skabe rammerne, facilitere og understøtte, men en forankret forandring, der tager højde for mange forskellige brugere, sker over tid og gennem medindflydelse. Derfor vil vi udvide interessentinvolveringen til at favne flere end de gode kræfter bag det allerede gennemførte forløb.

Vores ambition er, at etablere en styregruppe på tværs af lokale interesser og kommunen. Styregruppen skal repræsentere de væsentligste lokale interessenter. Vi ønsker for eksempelvis i høj grad at involvere de unge, som er daglige brugere af campus-området, repræsentanter fra de forskellige skolers ledelse, lokale foreninger, seniorer samt ejendomsjere og butiksdrivende i bymidten. Vi er allerede i god dialog med repræsentanter for de unge i byen og også byens aktive handelsstandsforening involverer sig meget gerne fortsat i planerne for Grindsted bymidte. En bredt sammensat styregruppe skal sikre et bredt ejerskab og en kort vej mellem aktive aktører og dem som er med til at træffe beslutningerne undervejs i processen.

Det er eksempelvis hensigten, at styregruppen deltager aktivt i indsamling af viden undervejs. De kan eventuelt deltage ved gennemførelsen af små interviews samt observere brugen af byen. Styregruppen forventes også at tage aktiv del i at nedsætte de projektgrupper der i sidste ende skal drive pilot-projekterne frem. Selve gennemførelsen af pilot-projekterne skal ske i et samarbejde mellem lokale aktører og kommune. Eksempelvis vil vi gerne have, at de unge og byens seniorer bliver del af det at få 'gang i hovedgaden'. Måske kan de tage aktiv del i opsætning og drift af et pop-up undervisningslokale i en af handeleggaderne eller på et parkeringsareal. Måske kan de bidrage til at forandre en tom butik til et ungdomshus i Borgergade. Vi kan se at de private allerede involverer sig aktivt i at skabe forandringer. Eksempelvis er lederen af det lokale apotek i gang med at skabe et kulturhus for seniorer i byens gamle museum.

For mere info om projektets organisering se punktet '2 – Organisering'. Herudover se bilag B med forslag til organisering.

Målgruppe

Hovedmålgruppen for projektet er indbyggerne i Grindsted, der groft kan deles op i børn, unge og voksne – herunder seniorer. Vi vil prioritere at skabe en forskel for indbyggerne der kan mærkes i hverdagen. Samtidig er også oplandets ind-pendlere en væsentlig målgruppe. Det handler både om de der handler i Grindsted, de som arbejder her og de som studerer her.

Vi skal finde løsninger til at skabe en attraktiv Grindsted by der hvor interesserne mellem indbyggerne og de ind-pendlende overlapper.

Hovedbyens udvikling de seneste 5 år

I dag er Grindsted bosætningssted for 9700 af kommunens i alt 26.500 indbyggere. Befolkningsudviklingen er positiv med 1,1% i perioden mellem 2012 til 2017. I sammenligning med Billunds befolkningstilvækst på lidt over 4% er her altså plads til forbedring.

Billund Kommune som helhed har 130 arbejdspladser for hver 100 borger i den arbejdsdygtige alder. Grindsted indeholder en lang række af disse. Blandt andet i virksomhederne Dupont med 600 medarbejdere, Grindsted Sygehus med 400 medarbejdere, Billund Kommunes Rådhus med 230 arbejdspladser samt Sydbank med 120 ansatte. Hertil kommer hele Campus området, der er et arbejdsplads for lærere og administrativt personale. Det betyder også, at ud af de 17.800 arbejdspladser i Billund Kommune er Grindsted en central indpendlingsby.

Helt overordnet har Grindsted 24 oplandsbyer indenfor 25 km afstand. Det betyder, at her er op til 50.000 potentielle kunder til byens handelsliv. Den seneste detailhandelsanalyse er udarbejdet i 2008, men vi ønsker i forbindelse med udviklingen af helhedsplanen for Grindsted at udarbejde en ny detailhandelsanalyse. Seneste undersøgelser af detailhandel i Grindsted, udarbejdet som en del af Prospektet – 'Grindsted – handelsbyen på heden' (bilag G) viser også at Grindsted er et sted, kunderne tager til for at handle. Knap 40 % af det samlede marked handler i byen flere gange om måneden og heraf handler godt 25 procent i Grindsted en gang om ugen eller oftere. Af forbrugerne bosat i Grindsted handler 83 % i byen flere gange om

ugen. Tendensen er dog at det primært er dagligvarerne der trækker. Det understreger den konkurrencesituation der findes mellem handeleggaderne og det vestligt beliggende dagligvare center, der fremover blot udbygges yderligere.

Dynamoerne i erhvervslivet er helt klart byens større arbejdspladser og butikkerne i bymidten. Her repræsenterer handeleggaderne og butikkerne en mulig platform for at skabe plads til typer af erhverv, der i højere grad kan være udadvendte og bidrage til bylivet. Kulturlivet er centreret omkring Magion med idræts- og biblioteksfaciliteter samt Lynghallen der også indeholder mulighed for bowling. Begge dele er dog beliggende i campusområdet og adskilt fra bymidten. Kulturlivet der udfoldes omkring handeleggaderne faciliteres i høj grad af den aktive handelsstandsforening, der dog må se sig begrænset af ressourcer. De unge giver udtryk for, at de savner en mere aktiv og udadvendt ungdomskultur.

Aktiviteter indtil nu

Fra 2015 og indtil nu har vi gennemført en ideudviklingsproces målrettet 'Fremtidens Handelsby Grindsted'. En lokal styregruppe bestående af erhvervsinteresser, handelsstandsforeningen og Billund Kommune har peget på flere konkrete projekter, der kan booste midtbyens handelsliv. Den afsluttende rapport pegede blandt andet på behovet for en helhedsorienteret udviklingsplan for bymidten, der kan samle trådene og ideerne i en fælles vision, og hvor det fysiske, det organisatoriske og det indholdsmæssige udvikles som parallelle spor (se bilag F).

I 2013 og 2017 har Billund Kommune gennemført fysiske forbedringer i handeleggaderne og den historiske bymidte rummer fortsat et potentiale for eksempelvis reorganisering. Her kan både tænkes i fortætning af funktioner som tiltrækker publikum, i omdannelse af de fysiske strukturer, i nye samarbejdsformer og organiseringsmuligheder for de lokale interessenter (se bruttoliste i bilag D). Dertil er der samlet investeret ca. 68 mio. kr. i renovering og nybygning af daginstitutioner fra 2017-2019.

Senest er der i januar 2018 gennemført samtaler med handelsstandsforeningen og en workshop med unge studerende. Handelsstandsforeningen har selv peget på behovet for at udvikle en plan for Grindsted og er indstillet på at eksperimentere med nye løsninger, der

kan igangsætte forandringer. De peger eksempelvis på muligheder for ændrede anvendelser af bygningerne i bymidten og en kobling mellem byens potentielle dynamoer – fra markedstorvet og museet til vandrehjemmet og Engstrøget. Også de unge peger på behov for at skabe sammenhænge – for dem særligt på tværs af uddannelserne i Campus, som de gerne så tættere knyttet eksempelvis i et unge råd med mandat til at skabe aktiviteter for alle. Derudover peger de også på behovet for at gentænke bymidten med plads til spontane møder og opbygningen af sociale relationer. Her nævnes også Engstrøget som et område, der kan aktiveres yderligere (se bilag E).

Disse inddragelses aktiviteter er gennemført i det vi har kaldt Fase 0: Forarbejde, se skemaet under næste punkt.

2. GENNEMFØRELSE, PROCES OG ORGANISERING

Projektperiode

Den skitserede projektperiode løber fra marts 2018 til februar 2019. Efter februar 2019 vil arbejdet med gennemførelse af delprojekter samt løbende revision af helhedsplanens dele finde sted.

Fase 0: Forarbejde	Dec 2017 – Marts 2018
Fase 1: Programskrivning	Marts-April 2018
Fase 2: Kortlægning og syntese	April-Juni 2018
Fase 3: Strategi og pilotprojekter	Juni-Dec 2018
Fase 4: Kvalificering og udviklingsplan	Dec 2018 – Febr 2019
Fase 5: Handling og realisering	Marts – (2019-2020)

Fase 1: Programskrivning

Efter mulig positiv afgørelse fra Realdania ultimo marts nedsættes en foreløbig styregruppe for projektet. I denne indledende fase skal der indgås kontrakter med eventuelle procesrådgivere og tages beslutning om hvilke analyser der skal udarbejdes i fase 1. Her indgås også eventuelle aftaler med underrådgivere. I et samarbejde mellem Realdania og styregruppen revideres også tidsplanen for projektet.

Fase 2: Kortlægning og syntese

Denne fase indeholder en række forskellige aktiviteter:

Interessentanalyser: Indledningsvist gennemføres en systematisk kortlægning af de væsentligste interessenter i Grindsted. Interessentanalysen skal udpege de aktive foreninger, mulige interesser i byen som vi til dels har kendskab til nu og afslutningsvist udpege de, som skal interviewes og inddrages i en udvidet styregruppe.

Referenceprojekter: Ligeledes skal der i denne fase indsamles relevante erfaringer om hvordan man opbygger organisationer med forskellige interessenter, der på forskellig vis kan bidrage til at løfte de udfordringer, bymidten står overfor. Det kan tage form af en screening af referenceprojekter - nationale og internationale – og eksemplerne kan bidrage til at skabe et beslutningsgrundlag for hvilke typer af pilot-projekter, man vil sætte i gang.

Kortlægninger i Grindsted: Vi skal blive klogere på hvordan Grindsted fungerer i dag. Eksempelvis ved en analyse af bevægelsesmønstre (generel mobilitet), mulighedsstudier eller scenarier for fortætning i bymidten, status for detailhandlen (fornytt detailhandelsanalyse), til hvad og hvor ofte bruges byens rum, landskabskvaliteter samt matrikel- og ejerforhold. Region Syddanmark forventer at igangsætte et omfattende analysearbejde af byerne i regionen og Billund Kommune har meldt sig med ønske om at være aktiv i udviklingsfasen.

Nærmere målgruppen, interviews mv.: I forlængelse af interessentanalysen gennemføres en række mindre interviews af byens brugere eller evt. yderligere fokusgruppeinterviews med unge på campus. Formålet er at få viden om hvordan byen anskues og hvilke forslag der kan være til forandringer. Her forventes det at styregruppen spiller en aktiv rolle. Vi vil prioritere at interviews gennemføres ude i byen i dertil indrettede 'samtalesaloner'.

Formalisering af styregruppen: I denne fase udvides og formaliseres styregruppen for projektet endeligt. Samarbejdsformen beskrives i et samarbejdscharter, alle de involverede skriver under på. Dette kan eksempelvis offentliggøres for hele byen.

Ved fasens afslutning skal der foreligge et første forslag til en vision og mulige strategiske greb. I forlængelse heraf, udpeges mulige pilot-projekter i et slags katalog med beskrivelser af program, formål,

devalueringsdesign, organisering, overslag over økonomi og tidsplan for gennemførelse.

Fase 3: Strategi og pilot-projekter

I fase 3 planlægges og gennemføres der 3 pilot-projekter. De kan have en fysisk, social eller organisatorisk karakter. Projekterne udpeges på baggrund af projektkatalogets indhold og de gennemføres i tæt samarbejde med styregruppen og de projektgrupper som etableres.

Fasen indeholder i udgangspunktet loops, hvor pilot-projekterne ved deres eksperimenter i byen er med til at forankre en ny forståelse af Grindsted og samtidig teste samarbejdsformer. Samtidig kvalificeres indholdet af udviklingsplanen ift. hvilke typer af projekter, vi vil satse på i det lange løb. Loopet består af handling – erfaring – opsamling – og dernæst justering. De enkelte pilot-projekter evalueres mens de er aktive. Også her forventes det at projektgrupperne spiller en aktiv rolle. Vi vil gerne skabe et evalueringsdesign der inddrager kvalitative og kvantitative metoder. Det handler særligt om at spørge ind til brugernes oplevelse af eksperimentet og om muligt supplere med observationer af brug, optællinger af brugere, overblik over en mulig omsætning etc. Men da vi endnu ikke ved hvilke eksperimenter der skal gennemføres tilrettelægges evalueringsdesignet først endeligt i forbindelse med udvælgelsen. Hver enkelt evaluering kan omdannes til en fælles diskussion i Grindsted by på selve projekt-lokationen. På den måde stimuleres samtalen om byens fremtid.

Indtil videre har vi foreslået 3 pilot-projekter, fordi der skal være ressourcer og tid til at gennemføre og evaluere på en ordentlig måde. Det er helt afgørende at den indledende kortlægning i fase 2 og samarbejdet med styregruppen afgør hvilke og hvor mange pilot-projekter det giver mening at sætte i værk. Det kan være oplagt at gennemføre nogle som parallelle forløb og andre i forlængelse.

Afslutningsvist skal der foreligge et revideret udkast til helhedsplanen inklusive vision, strategi og et udvidet projektkatalog. Her er det vigtigt at holde fokus på, at udviklingen drives fremad af både organisatoriske, sociale og fysiske interventioner.

Fase 4: Kvalificering og udviklingsplan

I denne fase sker der en yderligere kvalificering af udviklingsplanen. Her skiftes fokus fra gennemførelsen

af eksperimenter der har en åben afsøgende karakter til i stedet for primært at evaluere på de samlede indsatser. På baggrund heraf udvikles der en samlet helhedsplan inklusiv en detaljeret **handlingsplan** for Grindsteds udvikling.

En væsentlig milepæl i denne fase er styregruppens præsentation af helhedsplanen. Gerne ved et offentligt stormøde med deltagelse af borgere og byråd.

Et forslag til en detaljeret tidsplan er vedlagt (se bilag A).

Organisering

Projektets organisering formaliseres i de følgende to grupper:

Styregruppe: Projektets fremdrift styres i en samlet styregruppe hvor projektlederen er koordinator. I styregruppen sidder eventuel ekstern rådgiver, repræsentanter fra relevante afdelinger i Billund Kommune og repræsentanter fra de lokale kerneinteressenter. Eksempelvis fra Handelsstandsforeningen, Billund Erhvervsfremme, ledere fra ungdomsuddannelserne, formænd fra evt. studenterforeninger. Møderække og progression styres af projektlederen. Styregruppen har en særlig rolle i kvalificeringen af indholdet i udviklingsplanen – herunder en løbende evaluering og justering af samarbejdsformerne i projektet. De forventes også at deltage aktivt i kortlægningsarbejdet samt i gennemførelsen af de enkelte kickstart-projekter.

Projektgrupper: Til hvert enkelt pilot-projekt etableres en projektgruppe. Projektgruppen består af repræsentanter fra styregruppen samt yderligere relevante interessenter fra lokalområdet, der vil bidrage med at gennemføre og evaluere på ideen. Der kan tages afsæt i og bygges videre på allerede etablerede grupper blandt byens ildsjæle.

Herudover er følgende interessenter aktører i projektet:

Billund Kommunes byråd: Informeres undervejs i projektet og resultater fra processen fremlægges her.

Grindsteds borgere: Kommunikation er væsentlig i processen så borgere oplever processen som værende nærværende. Ligeledes inviteres de aktivt til at deltage i møder, aktiviteter i Grindsted by samt de eksperimenterende pilot-projekter. Her kan de komme med input til den overordnede vision, strategier samt

forslag til delprojekter, som bliver del af udviklingsplanens strukturelle opbygning.

Herudover se bilag B med forslag til organisering.

3. FORANKRING OG SAMARBEJDE

Projektets forankring i kommunen

Projektet forankres i Billund kommunes planafdeling. Projektledelsen varetages herfra og de interne tværorganisatoriske interesser sikres koordineret ved at der er repræsentanter for kultur og fritid, teknik og miljø, sundhed mv. med i styregruppen således at den løbende diskussion med det samme kan kvalificeres af kommunens faglige kompetencepersoner. Dertil kan enkelte projekter i den samlede indsats varetages af andre fagområder end det planfaglige. Ejerskab i Billund Kommune er væsentlig og afgørende for koordination omkring den eksterne dialog.

Politisk vil projektet være forankret i Økonomiudvalget herfra indstilles til byrådet. Der er stor politisk fokus på projektet. Der forventes at være politisk repræsentation i styregruppen.

Formidling og dialog

Vi anskuer kommunikationen som en væsentlig og integreret del af processen. Hvert enkelt møde, workshop, interview og pilot-projekt er del af en formidlingsindsats og derfor vigtige møder mellem projektets styregruppe og borgerne og besøgende i Grindsted. Styregruppen er bredt sammensat på tværs af interesserne og derfor vil de også i den indledende fase være medbestemmende, når det gælder valget af, hvilke digitale platforme, der kan understøtte projektets aktiviteter og nå ud til de forskellige brugergrupper. Det forventes, at der skal udarbejdes en grundfortælling for projektet, der skal udvælges en genkendelig titel med tilhørende logo, og der vil blive etableret en hjemmeside og evt. facebookgruppe, der kan aktiveres ved inddragelse og kommunikationsindsatser.

Interessenter og partnere

Processen er bygget op omkring inddragelse og medbestemmelse. I processens fase 1 gennemføres en kortlægning af de væsentligste interessenter og brugere af byen. På baggrund heraf tilbydes repræsentanter fra nøgleaktørerne deltagelse i styregruppen, som skal være med til at strukturere og gennemføre den efterfølgende proces.

Indtil videre har følgende givet tilsagn om deltagelse i styregruppen:

- Eksisterende styregruppe fra 'Fremtidens Handelsby'
- Repr. fra handelsstandsforeningen
- Repr. fra studerende i Campusområdet
- Billund Erhvervsfremme

Dertil er der kendskab til bl.a. Anlæggets Venner som arrangerer musik og aktiviteter i Engstrøget og en lokal gruppe som arbejder med Bedre Byrum.

Herudover se beskrivelsen under punktet 'Organisering'.

4. FORVENTEDE EFFEKTER

Byens betydning og udvikling

Billund og Grindsted skal supplere hinanden snarere end at konkurrere. Parallelt med denne proces igangsætter vi i Billund kommune arbejdet med næste planstrategi, der netop bliver en udviklingsstrategi. Her vil vi blandt andet arbejde med byernes rolle i forhold til hinanden – så der er en mere klar retning for hvordan de skal udvikle sig. Arbejdet med en helhedsplan for Grindsted vil udgøre et centralt bidrag til dette arbejde.

På **kort sigt** forventes den gennemførte proces at understøtte byens fremtidige udvikling på følgende punkter:

- Ved gennemførelsen af en ambitiøs tilrettelagt proces, der gør brug af synlige eksperimenter i byen tages diskussionen om byens rolle og fremtid ud af mødelokalerne og direkte hen til borgerne. Her skabes grundlaget for en **fælles forståelse** af, hvad der skal arbejdes med fremadrettet.
- Der skabes en **samarbejdsrelation** på tværs af kommunen, civilsamfundet og markedets interesser. Det vil danne baggrund for langvarige robuste projekter.

På **lang sigt** forventes helhedsplanen at understøtte byens fremtidige udvikling på følgende punkter:

- Skabe en forandring af Grindsteds bymidte og handeleggader således at der skabes muligheder for synergi mellem handel, kultur, sundhed og læringsmiljøer. Herved forventer vi at knække kurven og skabe en aktiv bymidte.

- Ved fokus på en aktivering og forandring af 'Engstrøget' vil projektet styrke sammenhængen mellem campus og bymidten, hvilket vil styrke Grindsted som centrum for ungdomsuddannelser og kommunal administration
- Fastholde indbyggerne og forbedre bosætningen

Nyskabende tiltag og eksempelværldi

Grindsted er som arketyper på en mellemstor provinsby og en udfordret hovedby i Billund Kommune et repræsentativt eksempel, som mange hovedbyer vil kunne genkende sig i. Ved brugen af pilot-projekter og en direkte eksperimenterende tilgang vil der blive skabt brugbar viden hen af vejen, der kan fremlægges og diskuteres med andre hovedbyer.

Delelementerne i denne helhedsplan skal være arbejdet med pilot-projekter som eksperimenterende realiseringsprojekter undervejs. I eksperimentets DNA ligger der en frigørelse fra normerne, en villighed og accept af at man skal justere undervejs og en forståelse af at vi ikke har svarene på forhånd. Derfor skaber det metodiske set-up innovation på følgende forskellige måder:

Metoden: Viden om hvordan eksperimenterende pilot-projekter kan bidrage til udarbejdelsen af en helhedsplan. Kendskab til udfordringerne og potentialerne når det handler om at skabe en lærende proces der er levende for alle involverede og derved gør den fælles transparente meningsskabelse del af formidlingen

Om samarbejdsformer: Viden om hvordan en kommune og lokale interesser kan skabe en by sammen i en hovedby af Grindsteds størrelse

Om strukturelle ændringer: Hvilke fysiske indgreb vil gøre en positiv forskel for en hovedby som Grindsted? Erfaringerne herfra kan indgå i et katalog over relevante indgreb i hovedbyerne i Danmark.

Vi er villige til at dele og diskutere de erfaringer vi indsamler undervejs. Vi ser eksempelvis yderst positivt på muligheden for at indgå aktivt i et netværk for de hovedbyer, der udvælges til at samarbejde med Realdania. Vi tror på, at der ved en udveksling af erfaringer på tværs af hovedbyerne findes en unik mulighed for at skabe en fornyet national forståelse vi kan handle på.

Potentialer

Grindsted har et fantastisk unikt engstrøg, som slynger sig gennem byen og forbinder Engsøen og ådalen. Her skaber stier, søer og vådområder et grønt mellemrum i byen, der netop på grund af dets langstrakte form sikrer, at alle har 'det grønne' i nærheden. Tilgængeligheden er dog ikke udnyttet til fulde. I dag adskiller engstrøget mere end det forbinder. Lige nu deles byens to kraftcentre, campusområde og handeleggaderne. I det grønne landskab findes dog et potentiale til at skabe en kobling mellem disse områder. Det kalder på nogle overordnede strategier, som kan skabe et afsæt for konkrete designsvar.

Grindsted har med et stærkt campus et godt afsæt for at markere sig som et attraktivt dynamisk centrum for uddannelse og en stor brugergruppe, der potentielt kan øge liv og dynamik i byen. Ved aktivering af Engstrøget og en kobling ml mellem campus og bymidte vil vi sikre sammenhængene og forhåbentlig trække de unge brugere over i handeleggaderne. Men det kræver stillingtagen til hvilke funktioner, der skal placeres hvor. Og i høj grad en undersøgelse af hvorledes tæthed og synergier mellem programmer kan booste aktivitet i de delområder som findes netop nu: campus, engstrøget og bymidtens hovedgademiljø.

Vi forestiller os en Grindsted bymidte hvor Grindsted Engstrøg binder sammen i stedet for at skille ad – bliver til en forside i byen i stedet for bagsiden til campus og hovedgaderne. Her kan der introduceres mindre aktivitetsområder, der tydeligt viser vej på tværs og får grebet brugerne og ledt dem videre. Vi forestiller os et Grindsted med et udadventt aktivt Campus, som er med til at skabe byen og er tæt forbundet hertil. Her kan læring og byliv måske blive til to sider af samme sag med engstrøget som det væsentligste aktive byrum.

Vi forestiller os en tættere bymidte med koncentration af liv i hovedgaderne og en klar afgrænsning af selve handelsmiljøet. Et klart defineret center i modsætning til det opløste og udflydende. Her skal vi i højere grad turde blande handel, erhverv, oplevelse og aktivitet således at vi kommer til at møde hinanden og små hverdagsituationer opstår. Overordnet set skal det være attraktivt og umiddelbart at færdes på tværs af byen – her skal være noget for alle. Vi er klar over at Grindsted ikke bliver stedet hvor et 'brølende byliv' vil udfolde sig, men det nære, det lærende og det grønne

har rig mulighed for at blive aktive komponenter i en karakteristisk uddannelses- og bosætnings by i Billund Kommune.

Marked

Som også tidligere nævnt har Grindsted 25 oplandsbyer, der tilsammen udgør 50.000 potentielle kunder. Selvom mange af disse rent faktisk besøger byen er det mest dagligvarerne der trækker. Med udviklingen af Grindsted ønsker vi i højere grad at fastholde de besøgende i byen og drage dem ind i hande-gaderne. Samtidig er der ud af de daglige cirka 1300 brugere af campus området 60% der pendler ind og ud. Disse unge er en potentiel kundegruppe til et fornyet og gentænkt bymidte- hovedgademiljø.

5. BUDGET

Støttebeløb

Der ansøges om et støttebeløb på 725.000 kr.

Samlet udgiftsbudget

Aktiviteter	Beløb i kr.
Fase 0 (igangværende)	-
Fase 1: Programskrivning (Opgavedefinition)	30.000 kr.
Fase 2A: Kortlægning af potentialer	125.000 kr.
Fase 2B: Analytiske forundersøgelser	180.000 kr.
Fase 3A: Gennemførelse af 3 pilot-projekter	300.000 kr.
Fase 3B: Opsamling til og udarbejdelse af udviklingsplan	225.000 kr.
Fase 4: Slutprodukt: samlet udviklingsplan og handlingsplan	70.000 kr.
Projektmedarbejder svarende til ½ årsværk	250.000 kr.
Reservation diverse (print, lokaler, forplejning arrangementer mv.) samt buffer til uforudsete udg.	135.000 kr.
Fondsafgift - reservation	135.000 kr.
Samlede udgifter	1.450.000 kr.

Realdanias støtte sikrer den ambitiøse gennemførelse af pilot-projekterne og den relaterede inddragelse af interessenter. Der er samlet i budgetposter inkluderet en forventet reservation til rådgiverhonorarer på ca. 600.000 kr. Vi forestiller os at der kan findes en samlende gennemgående procesrådgiver hvor

forundersøgelserne og/eller pilot-projekter kan varetages af underrådgivere. Vi er åbne for input.

Finansiering

Bidragyder	Beløb i Kr.	Tilsagn/ansøges
Billund Kommune	725.000 kr.	
Ansøgning til Realdania		725.000 kr.
I alt bevilget	725.000 kr.	
I alt ansøgt/ansøges hos fonde		725.000 kr. inkl. fondsafgift

Driftsbudget

Ikke relevant på nuværende tidspunkt.

Moms- og afgiftsforhold

Samtlige udgiftsposter forventes at være omfattet af moms (rådgivning samt udgifter/udlæg ifm. gennemførelse af borger-/interessentdialog samt etablering af pilotprojekter. Beløb i udgiftsbudgettet er angivet uden moms.

Kommentarer

Ingen.

6. EVENTUELLE BILAG

Bilag A-E er vedlagt i en samlet pdf. Bilag F-G er vedlagt som enkelte selvstændige pdf'er.

- A: Forslag til procesplan
- B: Forslag til organisering
- C: Oplæg fra Billund Kommune om Overordnede strukturer i byen, stemninger og byrum samt mulighedsrummene i byen
- D: Bruttoliste pilotprojekter
- E: Opsamling på unge workshoppen
- F: Rapport - 'Fremtidens Handelsby'
- G: Prospekt - 'Grindsted – handelsbyen på heden'